

Palvelut ja henkilöstö -lautakunta 25.8.2025 § 27

Palvelut ja henkilöstö -lautakunnan lausunto hyvinvointialuejohtajan esityksestä vuosien 2026–2029 strategiaksi

Palvelut ja henkilöstö -lautakunta tuo strategian alkuun terveisensä ja muistutuksen vastuualueensa merkityksestä LUVN toiminnassa. Lautakunta linjaa sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisuutta, saatavuutta ja oikea-aikaisuutta, edistää palvelujen integraatiota sekä seuraa henkilöstön saatavuutta, pysyvyyttä ja hyvinvointia.

Strategiassa näiden tulee näkyä selkeästi ja konkreettisesti:

- Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet palvelujen suunnittelussa
- Henkilöstöpolitiikan strateginen ohjaus ja seuranta
- Oma valvonnan toteutuminen ja erikoissairaanhoidon vaikuttavuuden arviointi

Laki hyvinvointialueesta (§41) edellyttää, että hyvinvointialueen strategiassa tulee ottaa huomioon mm. (1) omistajapolitiikka ja (2) henkilöstöpolitiikka. Strategialuonnos ei käsittele riittävästi LUVN:n omistajapolitiikkaa, josta erityisesti HUSin liittyvä omistajapolitiikka on tärkeä palveluiden ja henkilöstön näkökulmasta.

Lautakunta toimii strategian toteutumisen tukena varmistaen, että LUVN rakentaa vaikuttavia, yhdenvertaisia ja ihmislähtöisiä palveluja koko alueen asukkaille.

1. Miten hyvin strategialuonnos huomioi lautakunnan vastuulla olevat teemat?

Strategialuonnos on yleisluontoinen, mutta se heijastaa hyvin Palvelut ja henkilöstö -lautakunnan teemoja. Dokumentti kattaa toimintaympäristön, arvot ja periaatteet laajasti. Varsinaista strategista ohjausta sisältää erityisesti osio 4 ("Muutoslupaukset"), joka tunnistaa prioriteettialueita ja asettaa tavoitteita.

Strategian muutoslupaukset osoittavat selkeän suunnan kohti asiakaslähtöisempää, saavutettavampaa ja vaikuttavampaa palvelujärjestelmää. Erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen, opiskeluhuollon uudistaminen ja tiedolla johtaminen ovat keskeisiä painopisteitä, joihin lautakunta suhtautuu myönteisesti.

Jokainen lupaus vastaa johonkin nykyjärjestelmän kipukohtaan, kuten ennaltaehkäisyyn vahvistamiseen, hoidon jatkuvuuteen, kotona asumisen tukemiseen, asiakaspolkujen sujuvoittamiseen, teknologian hyödyntämiseen ja kriittisten palvelujen varmistamiseen.

Kehittämistarpeita ovat:

- **Sosiaalipalvelujen roolin vahvistaminen:** Strategiassa viitataan usein terveyspalveluihin, mutta sosiaalipalvelut jäävät vähemmälle huomiolle. Tämä koetaan epätasapainoiseksi, erityisesti lautakunnan vastualueen näkökulmasta. Ehdotus: Sosiaalipalvelujen roolia tulisi vahvistaa strategiassa, esimerkiksi lisäämällä konkreettisia esimerkkejä ja tavoitteita. Lisäksi sosiaalipalvelujen kokonaisuutta tulisi avata ja tunnistaa strategiassa tarkemmin, kuten lastensuojelu, perhesosiaalityö, aikuissosiaalityö ja vammaispalvelut sekä esimerkiksi yhteistyö mielenterveys- ja päihdepalvelujen kanssa.
- **Kaikkien asukasryhmien, kuten vammaisten, ikääntyneiden, työikäisten ja lapsiperheiden parempi huomiointi**
- **Julkisen palvelutuottajan vastuun selkeyttäminen monituottajamallissa**

- **Työnantajan roolin vahvistaminen henkilöstön osaamisen ja työkyvyn tukemisessa:** Lautakunta esittää, että strategialuonnoksessa ilmaistaan vahvemmin LUVN:n pyrkimys varmistaa henkilöstön osaamisen jatkuva kehittyminen, ml. työnantajan tukemana koulutuksena.

Strategiassa ei myöskään riittävästi konkretisoida, miten lautakunta voi toteuttaa sille säädettyjä tehtäviä:

- Seurata, arvioida ja edistää henkilöstön saatavuutta
- Ohjata henkilöstöpolitiikan strategisia linjauksia
- Edistää asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia

Lautakunta korostaa, että sen rooli ei saa jäädä muodolliseksi. Strategian toimeenpanossa tulee varmistaa:

- Pääsy ajankohtaiseen ja relevanttiin tietoon, kuten hyvinvointikyselyjen tuloksiin ja henkilöstötilanteeseen
- Osallistuminen resurssien kohdentamisen periaatteiden määrittelyyn
- Mahdollisuus kuulla asukkaita ja eri palvelujen käyttäjiä sekä vaikuttaa palvelujen kehittämiseen

2. Saavutetaanko strategialla paremmat palvelut?

Strategia antaa vahvat raamit, ja sen muutoslupaukset vastaavat moniin nykyjärjestelmän kipukohtiin. Suunta on oikea, ja strategian onnistuminen voi johtaa parempiin palveluihin koko alueen asukkaille, jos:

- Lupaukset konkretisoituvat selkeiksi toimenpiteiksi
- Henkilöstö ja asiakkaat otetaan mukaan kehittämiseen
- Vaikutuksia seurataan ja arvioidaan systemaattisesti

Erityisesti asiakaslähtoisemmät ja sujuvammat asiakaspolut, omalääkärimalli, kotona asumisen tukeminen ja kriittisten palvelujen varmistaminen ovat tärkeitä koko väestön kannalta. Teknologian hyödyntäminen voi tehostaa palveluja,

mutta siihen liittyy myös riskejä, kuten kustannukset, käyttöönoton haasteet ja ikääntyneiden erityistarpeet.

Strategia kuitenkin painottuu terveystalouteen, lääkäriin pääsyyn sekä ikääntyneiden ja nuorten palveluihin. Lautakunta huomauttaa, että työikäisten, vammaisten ja sosiaalipalveluiden asiakkaiden tarpeet jäävät vähemmälle huomiolle. Myös mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä niihin liittyvät sosiaalipalvelut tulisi nostaa vahvemmin esiin.

Lautakunta painottaa, että paremmat palvelut syntyvät vasta, kun strategiset lupaukset muuttuvat arjen teoiksi – yhteistyön, luottamuksen ja riittävien resurssien kautta.

Strategialuonnoksen kehittämistarpeet

Strategialuonnos sisältää monia kannatettavia tavoitteita, mutta lautakuntamme mielestä sen kehittämisessä tulisi huomioida useita keskeisiä näkökulmia.

Lautakuntana olemme syvästi huolissamme siitä, miten **vammaisten henkilöiden osallisuus**, vaikuttamismahdollisuudet ja itsemääräämisoikeus toteutuvat käytännössä. Nämä eivät ole vain velvoitteita – ne ovat perusoikeuksia, joita meidän on puolustettava määrätietoisesti.

Omaishoitajien rooli ikääntyneiden ja vammaisten palveluissa on yhä merkittävä, vaikuttaen sekä arjen sujumiseen että henkiseen hyvinvointiin. Kasvava kuormitus herättää huolta, ja on tärkeää kysyä, huolehdimmeko riittävästi omaishoitajista. Tarvitsemme konkreettisia ratkaisuja, jotka tunnustavat heidän työnsä arvon ja tarjoavat heille aikaa, tukea ja ymmärrystä. Koulutus, vertaistuki ja jaksamista tukevat palvelut ovat välttämättömiä, jotta omaishoito voi pysyä osana kestävästä palvelujärjestelmästä niin ikääntyneiden kuin vammaistenkin osalta.

Teknologian hyödyntämisessä korostuu optimismi, mutta siihen liittyy myös riskejä, kuten korkeat kustannukset, järjestelmien epävakaus ja ikääntyneiden erityistarpeet. Lautakunta esittää, että teknologian hyödyntämisessä strategialuonnos huomioi paremmin ikääntyneet ja muut erityisryhmät, joille uusien tekniikoiden hyödyntäminen voi tuottaa ylitsepääsemättömiä vaikeuksia.

Strategialuonnoksessa ei riittävästi konkretisoida, miten sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten yhteistyö toteutuu käytännössä.

Vaikka sosiaalihuoltolain 41 § velvoittaa **monialaiseen yhteistyöhön** asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakassuunnitelman laatimisessa, käytännön toteutus on monin paikoin puutteellista. Yhteistyön uudistaminen edellyttää sen tunnistamista, että nykyiset toimintamallit eivät riitä – sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä on parannettava merkittävästi. Asiakkaan palvelu- ja hoidontarpeen arviointi tulisi toteuttaa tarvittaessa **yhteisessä kohtaamisessa**, jossa mukana ovat kaikki relevantit ammattilaiset. Yhteistyön uudistuminen edellyttää sen ymmärtämistä, että sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä tulee parantaa merkittävästi. Tämä edellyttää: **Selkeitä rakenteita ja toimintamalleja**, jotka tukevat yhteistyötä arjen työssä. **Yhteisiä työkaluja ja prosesseja**, jotka mahdollistavat tiedon jakamisen ja yhteisen suunnittelun. **Koulutusta ja johtamisen tukea**, jotta yhteistyö ei jää yksittäisten työntekijöiden vastuulle. Monialainen yhteistyö ei ole vain hallinnollinen velvoite, vaan keskeinen keino varmistaa, että asiakkaat saavat oikea-aikaisia ja kokonaisvaltaisia palveluja.

Asiakaslähtöisyys on strategian keskeinen tavoite, mutta sen toteuttaminen edellyttää henkilöstölle konkreettisia työkaluja ja vahvempaa yhteistyötä. **Asunnottomuuden ehkäisy** jää strategiassa vähälle huomiolle, vaikka vuokranantajien kanssa tehtävä yhteistyö on tässä keskeistä. Lisäksi **henkilöstön ymmärrys palveluista** on tärkeää – jokaisen työntekijän tulisi tuntea oman yksikkönsä tehtävä ja yleisluontoisesti alueen palvelutarjonta, jotta asiakkaita voidaan ohjata oikeisiin palveluihin. Henkilöstölle tulee mahdollistaa asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden huomiointi ja niihin palveluilla

tosiasiallinen vastaaminen. Tämä ehkäisee raskaampien palveluiden tarvetta jatkossa.

Luottamuksen rakentaminen koko palvelujärjestelmään on olennainen osa vaikuttavuutta, ei vain terveystalouteen. Lopuksi **valinnanvapauden ja mittareiden** osalta kaivataan selkeyttä: mitä konkreettisesti tarkoitetaan asiakkaan valinnan mahdollisuuksilla ja millä mittareilla hyvinvointia ja terveyttä arvioidaan läpinäkyvästi?

3. Mitä muuta haluaisitte kommentoida tai kysyä strategialuonnokseen liittyen?

Lautakunta nostaa esiin seuraavat huomiot ja kysymykset:

- **Lautakunta edellyttää asukkaiden kriittisten palveluiden parempaa tunnistamista, huomiointia ja määrittämistä:** Lautakunta edellyttää kriittisten palveluiden yksilöllisten tarpeiden tunnistamista, jotta tarpeisiin voidaan vastata.
- **Asukasryhmien tasapuolinen huomiointi:** Strategia ei riittävästi huomioi työikäisiä, vammaisia ja sosiaalipalveluiden asiakkaita. Palvelujen kehittämisessä tulee huomioida koko väestön tarpeet.
- **Mielenterveys- ja päihdepalvelut:** Strategiassa ei käsitellä riittävästi yhteiskunnallista mielenterveyskriisiä, päihdeongelmia ja niiden vaikutuksia palvelujärjestelmään ja henkilöstöön.
- **Työolojen kehittäminen:** Strategiassa korostetaan lääkäreiden kannustimia, mutta muiden ammattiryhmien työhyvinvointi ja sitouttaminen jäävät vähemmälle. Työoloja tulee kehittää tasapuolisesti kaikille ammattilaisille. Henkilöstön osaamisen tukeminen ja turvaaminen muuttuvassa toimintaympäristössä, työturvallisuus.
- **Omalääkärimalli vs. omatiimimalli:** Lautakunta kysyy, miksi omatiimimallia ei ole tarkasteltu vaihtoehtona. Yhteistyö eri ammattilaisten välillä voisi tukea asiakasta kokonaisvaltaisemmin.

- **Luottamuksen rakentaminen:** Luottamus palvelujärjestelmään on heikentynyt. Strategiassa tulisi korostaa luottamuksen rakentamista, ei vain palauttamista.
- **Valinnanvapaus ja mittarit:** Lautakunta kysyy, viittaako asiakasvalinnan mahdollisuus yksityisten palveluiden ostamiseen. Lisäksi kaivataan selkeyttä hyvinvoinnin ja terveyden mittareihin.

Lautakunta kannattaa strategian tavoitteita, mutta edellyttää, että sen rooli strategian toimeenpanossa määritellään selkeästi ja konkreettisesti.

Vaikuttavuus edellyttää tiedonsaantia, osallistumista ja mahdollisuutta ohjata linjauksia. Strategian tulee palvella koko hyvinvointialueen väestöä – eri ikäryhmiä, elämäntilanteita ja palvelutarpeita tasapuolisesti.